

RAVON jaarverslag 2016

Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland

Voorwoord

RAVON vierde in 2016 haar 25-jarig bestaan. Vroeger was alles beter, maar RAVON vormt daarop een uitzondering. Onze enthousiaste en kundige vrijwilligers worden ondersteund vanuit een groeiend kennisinstituut. Dit jaarverslag geeft tal van voorbeelden van onderzoek naar reptielen, amfibieën en vissen. Nieuwe inzichten uit al dat onderzoek vinden steeds beter hun weg in (inter)nationaal natuurbeleid en –beheer. Samen met U kijken wij er dan ook naar uit om ook de komende 25 jaar te werken aan een nog effectievere bescherming van de koudbloedigen en hun leefgebieden verder te verbeteren.

VRIJWILLIGERS

Blij worden van een reptiel, amfibie en vis

RAVON heeft in 2016 haar 25-jarig bestaan gevierd. In een folder presenteerden wij onze 5 topprojecten. Samen met 130 genodigden genoten wij tijdens een zonnige junidag van lezingen, excursies en een hapje en een drankje op Landgoed Warnsborn te Arnhem. En tijdens de RAVON-dag in november pakten we feestelijk uit voor onze donateurs en vrijwilligers.

www.ravon.nl/ravon25jaar en www.ravon.nl/ravondag

Relatiedag 2 juni 2016 op Landgoed Warnsborn te Arnhem. (Foto: Jelger Herder)

Folder 25 jaar RAVON met de 5 topprojecten.

Met dank aan onze sponsors:

In de ban van de ringslang

Veel vrijwilligers steken de handen uit de mouwen voor de ringslang. En het worden er steeds meer dankzij lezingen, excursies, een nieuwe brochure over de ringslang en de website Broeihopen.nl.

Door de aanleg van broeihopen zorgen we ervoor dat er meer geschikte eiafzetplekken voor de ringslang beschikbaar komen.

www.Broeihopen.nl

Kent u poelen waar beheer nodig is? Geef dit dan door op Poelen.nu.
(Foto: Arnold van Rijsewijk)

Poelenbeheer

Zonder beheer groeit een poel dicht. Veel amfibieën in Nederland zijn sterk afhankelijk van poelen. Terreinbeheerders en natuurliefhebbers leggen de toestand van poelen vast op de nieuwe website www.Poelen.nu. Zo stimuleren we eigenaren en beheerders aan de slag te gaan met poelenbeheer. Zelf steken wij ook de handen uit de mouwen en knappen tenminste 50 poelen op.

Dit project wordt gefinancierd door de provincie Noord-Brabant en uitgevoerd door RAVON, Brabants Landschap, De Vlinderstichting en FLORON.

De vissen van Overijssel

17 november was het zover, de presentatie van deze atlas waar vrijwilligers en professionals ruim drie jaar aan hebben gewerkt. Het naslagwerk beschrijft 62 soorten. Overijssel heeft vissen veel te bieden.

www.vissenatlas.nl

Gerealiseerd dankzij een goede samenwerking tussen RAVON, Sportvisserij Oost-Nederland, Provincie Overijssel, Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Waterschap Vechtstromen en Waterschap Drents Overijsselse Delta.

DATA

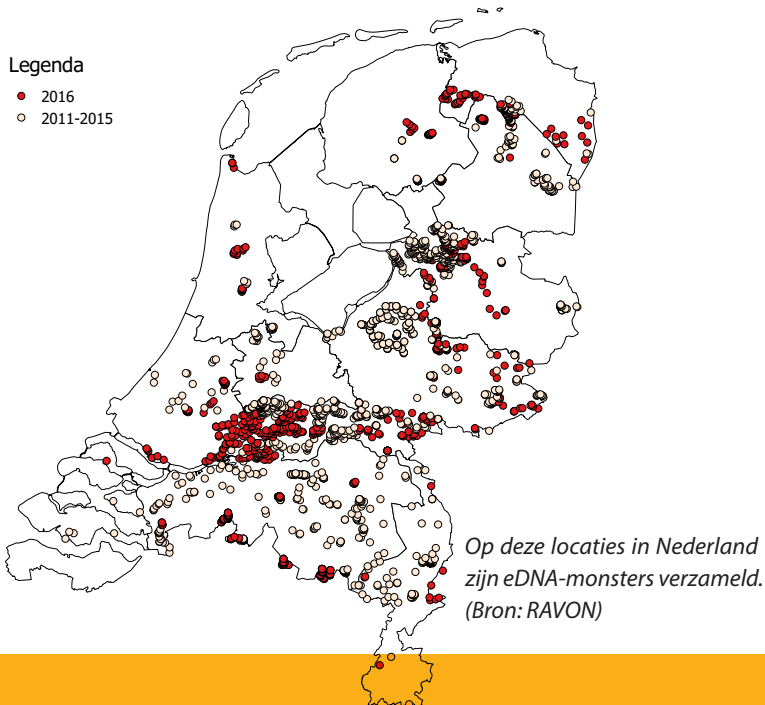
Environmental-DNA

Sinds de eerste toepassing van eDNA in Nederland in 2011 voert RAVON al op meer dan 2000 locaties eDNA-onderzoek uit voor een heel scala aan soorten (zie kaartje). Zo werden o.a. grote modderkruipers en knoflookpadden op de kaart gezet en zijn exoten zoals Amerikaanse stierkikker, marmersalamander en Italiaanse kamsalamander in kaart gebracht.

Samen met de STOWA en een groot aantal waterschappen wordt sinds 2013 onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheid om middels eDNA-metabarcoding de visstand in kaart te brengen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW). Met eDNA werden maar liefst 1,6x meer soorten per traject aangetoond dan in de KRW-visstandbemonsteringen. Resultaten uit dit onderzoek zijn in 2016 gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift Molecular Ecology (Valentini *et al.*, 2016).

Legenda

- 2016
- 2011-2015

Op deze locaties in Nederland zijn eDNA-monsters verzameld.
(Bron: RAVON)

Kruisnetmonitoring glasalen

De intrek van glasaal is sinds 1980 sterk teruggelopen tot een zeer laag niveau. Ieder voorjaar wordt daarom met spanning uitgekeken naar de komst van een nieuwe generatie.

Samen met waterschappen, hoogheemraadschappen, Rijkswaterstaat, de World Fish Migration Foundation en honderden vrijwilligers monitoren wij de intrek van glasaal om trends en knelpunten in kaart te brengen. Wij doen dit al in Noord- en Zuid-holland en vanaf 2017 ook in Zeeland.

Meer informatie: Martijn Schiphouwer, Edo Goverse & Sanne Ploegaert

ONDERZOEK & BESCHERMING

Apeldoornse beekprikken

Gemeente en waterschap werken in Apeldoorn aan beekherstel. Om dit tot een succes te maken voor de beekprik is RAVON betrokken. Samen met de beheerders zoeken wij naar verbeteringsmogelijkheden in de inrichting en het reguliere beheer. Door de aanleg van vispassages, ontwikkeling van habitat voor met name de larven en extensivering van beheer waar mogelijk, krijgt de beekprik in Apeldoorn nieuwe kansen.

Meer informatie: Frank Spikmans

*Op zoek naar beekpriklarven in de Ugchelse beek.
(Foto: Frank Spikmans)*

Hoe effectief zijn amfibieënpassages?

Op deze vraag proberen wij samen met Witteveen+Bos en leden van lokale paddenwerkgroepen antwoord te krijgen. Onderzoek in Noord-Holland op twee trajecten met vijf passages geeft na 1 jaar al enig inzicht. 45% van de amfibieën (rugstreeppadden, gewone padden en bruine kikkers) maakten tijdens de voorjaartrek naar hun voortplantingswateren gebruik van de passages.

Meer informatie:
Richard Struijk & Rémon ter Harmsel

(Foto: Richard Struijk)

*Teamleden inspecteren het kruisnet op glasalen.
(Foto: Nico van Kappel)*

DRAAGVLAK

SOSsalamander.nl

Omdat niet meer alleen vuursalamanders worden bedreigd

De website SOSsalamander.nl is de opvolger van de website SOSvuursalamander.nl omdat inmiddels duidelijk is geworden dat niet alleen vuursalamanders doodgaan door de salamanderschimmel *Batrachochytrium salamandrivorans* (afgekort *Bsal*), maar ook andere salamandersoorten zoals Alpenwatersalamander en kleine watersalamander. Omdat deze bedreiging onze landsgrens ver overstijgt, en wij nauw samenwerken met vele buitenlandse professionals en vrijwilligers, is besloten deze website ook direct Engelstalig te lanceren.

www.SOSsalamander.nl

(Foto's: Jelger Herder)

Stimuleringsfonds RAVON

Dit fonds is bedoeld voor (RAVON)werkgroepen en particulieren die onderzoek willen doen. Dit jaar is € 1.500 uit het Stimuleringsfonds toegekend aan de Werkgroep Adderonderzoek Nederland. Voorzitter Pedro Janssen nam de cheque in ontvangst.

www.ravon.nl/stimuleringsfonds

(Foto: Iwan Lewylle)

Verbindingszones voor de kamsalamander

Mede door het voorkomen van de kamsalamander, zijn in noordoost Overijssel de volgende gebieden aangewezen als Natura2000-gebied: Landgoederen Oldenzaal, Springendal & Dal van de Mosbeek, Achter de Voort & Ageler Voltherbroek en het Aamsveen. In opdracht van de provincie Overijssel heeft RAVON verbindingzones voorgesteld. Specifiek voor het zuidelijke deel van Landgoederen Oldenzaal zijn uitbreidings- en verbeterdoelstellingen uitgewerkt door locaties aan te wijzen voor nieuwe wateren en locaties aan te wijzen voor verbetering van de landhabitat.

Meer informatie: Wilbert Bosman

INTERNATIONAAL

8th World Congress of Herpetology, Tonglu China

In augustus hebben twee RAVON-medewerkers op dit congres lezingen gegeven over chytridiomycosis bij geelbuikvuurpadden en het gebruik van environmental-DNA (metabarcoding) voor amfibieënmonitoring. Er was voldoende tijd om te netwerken met internationale collega's, en toekomstige samenwerking te bespreken. RAVON heeft ook een bijdrage geleverd aan de extra workshop over de bescherming en het behoud van salamandersoorten, en daar onze nieuwe website SOSsalamander.nl gepromoot. Bijna 600 bezoekers bezochten dit congres. Het volgende wereldcongres zal in Nieuw-Zeeland worden georganiseerd.

Meer informatie: Jelger Herder & Annemarieke Spitzen

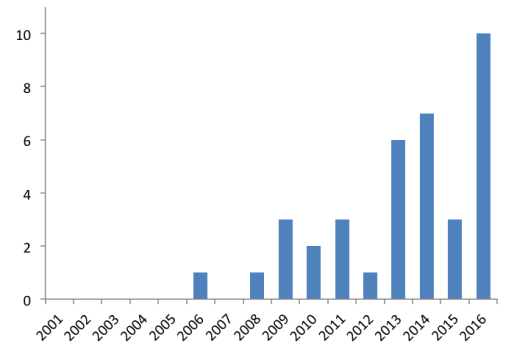

Excursie naar voortplantingswater van de ernstig bedreigde endemische Chinhai krokodilsalamander (*Echinotriton chinhaiensis*). (Foto: Jelger Herder)

RAVON publiceert!

Maar liefst 10 wetenschappelijke publicaties heeft RAVON in 2016 gepubliceerd in toonaangevende internationale tijdschriften. Het aantal artikelen dat RAVON de laatste jaren publiceert vertoont een stijgende lijn (zie figuur), het omvat onder andere publicaties in hoog aangeschreven tijdschriften als Science en PNAS. Ons werk wordt in het buitenland steeds meer gewaardeerd. Aan de basis van deze publicaties ligt de noeste arbeid van vele vrijwilligers. Dit leidt tot een steeds efficiëntere bescherming van onze diergroepen.

Meer informatie: Raymond Creemers

RAVON jaarverslag 2016

ORGANISATIE

De Raad van Toezicht hield zich dit jaar onder andere bezig met de jaarrekening 2015, de bestemmingsreserve, het organisatiemodel van RAVON en de begroting voor 2017.

Medewerkers

In 2016 waren er 43 personen in dienst bij RAVON (inclusief FLORON-bureau) (31,4 FTE, gemiddeld over 2016).

Financiën

De omzet van RAVON (inclusief FLORON-bureau) was € 2.653.661. Het jaar werd afgesloten met een positief resultaat. Wilt u meer weten over de financiën, dan kunt u contact opnemen met RAVON: 024-7410600.

Colofon

Redactie: Kris Joosten & Raymond Creemers
Foto omslag: Rivierdonderpadden (Jelger Herder)
Vormgeving: Kris Joosten

RAVON
Postbus 1413
6501 BK Nijmegen
kantoor@ravon.nl
www.ravon.nl

Bezoekadres:
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
024-741 06 00

Als donateur ondersteunt u het onderzoek naar en de bescherming van de amfibieën, reptielen en vissen in Nederland. Als u € 24 per jaar doneert, dan ontvangt u ook ons tijdschrift RAVON.

Dankwoord

Onze dank gaat uit naar alle vrijwilligers die ons op enigerlei wijze hebben ondersteund! Wij zijn onze opdrachtgevers, opdrachtnemers en samenwerkingspartners zeer erkentelijk voor het in RAVON gestelde vertrouwen en de prettige samenwerking.

ACO, Alterra, Arfman Hekwerk BV, Benchmark BV, BIJ 12, Biologische Station Krickenbecker Seen, Bryologische Werkgroep KNNV, Bureau FaunaX, Bureau Waardenburg BV, Bureau ZET, CBS Centraal Bureau voor de Statistiek, Coöperatie Bosgroep Zuid-Nederland, De Vlinderstichting, Dierenpark Amersfoort, DWHC, EIS Kenniscentrum Insecten, Elisabeth Strouven Fonds, Els & Linde BV, GEM Bloemendalerpolder CV, de Gemeenten Apeldoorn, Breda, Medemblik, Nieuwegein, Oss & Tilburg, Green Reeuwijkse Hout BV, Groene 11, Heijmans Infra BV, de Hoogheemraadschappen De Stichtse Rijnlanden, Hollands Noorderkwartier, Rijnland, Schieland/De Krim & Delfland, KNNV afd. Gouda eo, Koeman en Bijkerk BV, Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging, Landschapsbeheer Drenthe & Groningen, Ministerie van Economische Zaken, NABU Hedquarters, Natuurmonumenten, Natuurvereniging Zuidwolde, Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, NLBIF, NUA Akademie, NVWA, Orvion, Phat Advies en interim management, Poelenwerkgroep Brummen, Prins Bernhard Cultuurfonds, ProRail, de Provincies Drenthe, Gelderland, Limburg, Noord-Brabant, Overijssel, Utrecht & Zuid-Holland, Radboud Universiteit Faculteit NWI, Recreatiepark Ter Spegelt, Rho Adviseurs voor Leefruimte, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Rijkswaterstaat, RIVM, SEH, Soortenbescherming Nederland, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Sportvisserij Nederland, Staatsbosbeheer, Steunstichting VZZ, de stichtingen ANEMOON, Bargerveen, DLO Alterra, FF-bescherming Weesp, Herpetofauna, Het Brabants-, Gelders- en Limburgs Landschap, Landschapsbeheer Gelderland, Natuurwerkgroepen, Van der Hucht De Beukelaar & Science4Nature, Stoas Vilentum Hogeschool, STOWA, UTICON ingenieursgroep, Velo Beheer, VBNE, Vitens NV, VIVARA, Uva, Waternet, Wateropleidingen, de waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel, Fryslan, Groot Salland, Hollandse Delta, Hunze en AA's, Noorderzijlvest, Rijn en IJssel, Rivierenland, Vallei en Veluwe & Vechtstromen, Wereld Natuur Fonds.